

JOURNAL OF RESEARCH
IN EDUCATION AND SOCIETY
EĞİTİM VE TOPLUM
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
ISSN: 2458 - 9624 (Online)

Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi/JRES, 7(2), 701-723, 2020

ARAPÇA - TÜRKÇE ÇEVİRİ DERSİNDE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR*

THE PROBLEMS FACED BY UNIVERSITY STUDENTS IN ARABIC TO TURKISH TRANSLATION COURSE

Meryem Melike GÜNGENÇİ¹ ve Musa YILDIZ²

¹Gazi Üniversitesi, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye. e-posta: melikegungenci@gazi.edu.tr

²Gazi Üniversitesi, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye. e-posta: ymusa@gazi.edu.tr

Gönderim Tarihi: 18.10.2020

Düzeltilme Tarihi: 17.11.2020

Kabul Tarihi: 07.12.2020

Öz

Bu araştırmanın amacı, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı'nda Arapçadan Türkçeye çeviri dersi alan öğrencilerin bu derste karşılaştığı problemlerin yaş, not ortalaması ve sınıf düzeyi gibi değişkenler açısından tespiti ve bu problemlerin giderilmesi için ortaya konulacak olan çözümleri sunmaktır. Araştırma giriş, çeviri tarihi ve yabancı dil öğretiminde çeviri, yöntem, bulgular ve yorumlar, sonuçlar ve öneriler olarak 5 kısımda incelenmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen 41 maddelik "Arapça Türkçe Çeviri Dersinde Öğrencilerin Karşılaştığı Problemler Ölçeği", Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı'nda 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar döneminde 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıfta eğitim gören 73 öğrenciye uygulanmıştır. Öğrencilerin verdiği cevaplara göre öğrencilerin Arapça Türkçe çeviri dersinde karşılaştığı problemler; yaş ve not ortalaması değişkenleri açısından anlamlı derecede farklılık göstermezken, sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı derecede farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arapça Türkçe Çeviri, Çeviri Problemleri, Ölçek, Ölçek Geliştirme.

Abstract

The purpose of this research is to find out the problems faced by the university students who have taken the Arabic into Turkish translation course at Gazi University, Gazi Faculty of Education, and Arabic Language Education by looking at variations such as age, grade and class level, as well as to provide solutions that will be put forward to solve these problems. The research was analysed into the following main titles: which are introduction, translation history, translation in foreign language

* Bu çalışma birinci yazar tarafından Prof. Dr. Musa YILDIZ'ın danışmanlığında hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

teaching, method, findings and evaluations, conclusion and recommendations. The 41-item list developed by researchers entitled "The Scale of Problems Faced by the Students of Arabic into Turkish Translation Course", was applied to 73 students who were at the 2nd, the 3rd, and the 4th years, studying at the Education Faculty of Arabic Language Education Department of Gazi University in 2017-2018 academic year Spring semester. According to the answers given by the students in the Arabic-Turkish translation courses regarding the problems, it was determined that there was a significant difference in terms of grade level variable, while it did not differ significantly in terms of age and grade point average variables.

Keywords: Arabic to Turkish Translation, Problems of Translation, Scale, Scale Development.

Giriş

Günümüzde yabancı dil öğrenimine ilgi duyan birey sayısı her geçen gün artmaktadır. Özellikle aileler çocuklarını erken yaşta dil öğrenmeleri için teşvik etmektedir. Bu yönlendirmeye dayalı olarak bireyler ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim programlarında dil öğrenmeye çalışarak bu taleplerine karşılık bulmaktadırlar. Bireylerin her geçen gün gelişmekte ve değişmekte olan dünyamızda meydana gelen olayları takip edebilmesi ve yaşadığı asır hakkında kapsamlı bilgiler edinmesi için ana dili dışında bir başka dili yeterli düzeyde öğrenmesi gerekmektedir.

Ülkemizde bireyler eğitim hayatının ilk gününden başlayarak yabancı dil dersini seçmeli ya da zorunlu olarak almaktadırlar. Son yüzyılda dünyada kabul gören bir dil olan İngilizcenin yanı sıra farklı bir alfabeyle ait olan diller de büyük ilgi görmektedir. Sami diller ailesinden olan Arap dili, bu dillere örnek gösterilebilir. Gerek alfabesi gerek okunuş ve yazılış biçimi, gerekse İslam dininin kutsal kitabı Kur'ân-ı Kerim'in dili olması nedeniyle Müslüman olan ya da diğer dinlere mensup olan, fakat Arap olmayan bireyler tarafından öğrenilmek istenen bir dildir.

Türkçe ile Arapça arasında yazım, okunuş şekli ve ses açısından bazı farklılıklar bulunsa da Arapçadan Türkçeye geçmiş birçok kelimenin dilimizde yaygın olarak kullanılması, Arapçayı kavramak açısından büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Bu bağlamda, her iki dil arasında aktarımı sağlayacak en önemli araçların başında Arapçadan Türkçeye, Türkçeden Arapçaya çeviri dersi gelmektedir.

Kültürler arası geçişi sağlama konusunda en önemli araçlardan biri olan çeviri, üniversitelerin ilgili bölümlerinde ders olarak okutulması hem çeviri kavramına dair bilgi kazandırmak hem de çeviri alanında uzman bireyler yetiştirmek açısından önemlidir.

Çeviri Nedir ve Nasıl Ortaya Çıkmıştır?

Çeviri kavramının tarihi incelendiğinde bu sözcüğün anlamı hakkında birçok tanıma ulaşılmaktadır. Çeviri üzerine yapılan tanımlar farklılık göstermektedir. Çeviri tanımı ile ilgili başvurulacak ilk kaynak, Türk Dil Kurumu (2017) tarafından yapılan “Bir dilden başka bir dile aktarma, çevirme, tercüme, bir yapıtın başka bir dile aktarılması” tanımıdır. Çeviri kavramını ele alan birçok araştırmada çevirinin çeşitli tanımlarıyla karşılaşılmaktadır: “Tek tek diller ötesinde bir ortak dildir çeviri, dillerin dilidir” (Göktürk, 2016, s.15). “Çeviri, toplumların bilgilerini birbirleriyle paylaşmalarını sağlayan bir yoldur.” şeklinde tanımlanmıştır (Suçin, 2013, s.19). “Çeviri edimi yazılı ya da sözlü bir dönüştürme işleminin dışında insanın dünyasını anlama ve anlamlandırma sürecinin bir parçasıdır” (Yücel, 2016, s.16).

Yabancı çeviri bilimcilerin çeviri üzerine yaptıkları tanımlara bakıldığında çevirinin bir “aktarım” faaliyeti olduğu söylenebilir. Newmark’a (1984) göre “Çeviri bir dilde yazılı bir mesajı veya ifadeyi başka bir dilde yazılı bir mesaja veya ifadeye dönüştürme girişimini kapsayan bir zanaattır”.

Yapılan araştırmalarda çevirinin ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı hakkında incelemeler yapılabilir. Çeviri tarihinin incelenmesi hakkında “Antonie Berman çeviri tarihinin araştırılmasının modern çeviri teorisinin ilk görevi olarak görmektedir” (Snell’den aktaran Yücel, 2004, s.10). Dilin ortaya çıkmasıyla başlayan insanlar arasındaki iletişim faaliyetleri, çevirinin ortaya çıkmasıyla gelişmiştir. Çevirinin ortaya çıkışı çok uzun yıllara dayanmaktadır. Çeviri denildiğinde ilk olarak akıllara “Babil Kulesi’nin Öyküsü” gelmektedir. Baş (2005, s.86) “Çevirinin Diyalektiği” isimli çalışmasında Babil Kulesi’nin öyküsünden şu şekilde bahsetmiştir:

...Babil, milattan önce XVII. yüzyılda Keldaniler’in Fırat Nehri kıyısında kurdukları başkent adıdır. Mitolojiye göre, kaos kulesi Babil, *zikkurat Etemenanki*, işte bu kentte yükseliyordu. Kule, türlü dil konuşan insanların eviydi. Bir arada yaşayabiliyor ve anlaşabiliyorlardı, çünkü kulenin varlığı onlar için ortak bir dil yaratmaktaydı. Mite göre, Tanrının öfkesini de bu uyandırdı. Kule yerle bir edildi ve sakinleri dünyanın dört bir yanına dağıtılıp sürüldüler.

Babil Kulesi’nden doğan bu çözülmesi güç dil karmaşasıyla baş edebilmek için çeviri ortaya çıkmıştır. Böylece toplumlar, kültürler ve diller arası iletişim kurulmuş ve hatta farklı

dillerden kendi dilimize aktarılan yapıtlarla o kültürleri tanıma ve kendi kültürümüzü çeviri yoluyla tanıtmaya fırsatı bulunmuştur (Yücel, 2016, s.16).

Doğu'da Çeviri Hareketi

Arap dilinin bir doğu dili olması nedeniyle araştırma, Doğu'daki çeviri hareketlerinin nasıl ortaya çıktığı ve hangi süreçlerden geçtiğine odaklanmıştır. İslamiyet'ten önce Araplar çoğunlukla iki büyük ve güçlü uygarlık olan Roma İmparatorluğu ve Pers İmparatorluğu arasında, Arap yarımadasında yaşamışlardır. İslamiyet öncesi dönemde Araplar ticaret yapmak için yaz ve kış boyunca bir yerden bir yere sürekli seyahat etmişlerdir. Arapça, Süryanice ve Aramice konuşmuşlardır. Bu dilleri seyahatleri esnasında iletişim kurmak için öğrenmişlerdir. İslamiyet öncesi çeviri faaliyetleri genel olarak ticari amaçlı yapılmaktaydı. Bir yandan Arap kavimlerinden Kureyşliler ve diğer yandan Persler arasındaki iletişimin sağlanması için çeviriye ihtiyaç duyuluyordu.

7. yüzyılda İslamiyet'in doğuşu dönüm noktası olmuş ve İslamiyet, Arapların siyasi, kültürel ve dilbilim alanındaki yol haritalarını değiştirmesini sağlamıştır. Hz. Muhammed'in (SAV) peygamber olmasıyla Zaid bin Sabit'e (ölümü M.Ö 45 / hicri 665) Yahudilerle iletişim kurabilmesi için İbranice ve Süryanice öğrenmesini emrettiği kaydedilmiştir. Bu tarihlerde Araplar ve Yahudiler Hintçe, Farsça ve Yunancadan çok sayıda bilimsel yapıtı Arapçaya çevirmiş ve bu yapıtlar Arabistan'da ve İran'da bilimsel çalışmaların daha da yoğunlaşmasını sağlamıştır. İlk olarak İskenderiye'de başlayan çeviri hareketleri daha sonraki yüzyıllarda Bağdat'ta devam etmiştir (Ülken'den aktaran Eruz, 2010, s.38). Daha sonraki yüzyıllarda Arap dilinin çeviri hareketlerine dâhil olma süreci İspanya'nın Toledo şehrinin Emeviler tarafından fethedilmesiyle Batı medeniyeti ile Doğu medeniyeti etkileşime girerek başlamıştır. Daha sonra 12. yüzyılda Toledo'nun tekrardan İspanya'nın eline geçmesiyle meydana gelen kültür şoku çeviri faaliyetleriyle atlatılmaya çalışılmıştır.

12. ve 13. yüzyıl İspanya için çeviri bakımından altın bir çağ olup, çeviri eserlerinin konuları Yunanlıların ve Arapların felsefi ve bilimsel araştırmalarını kapsamaktaydı ve bu dönemde en çok çevirisi yapılan metin konuları tıp, matematik, astronomi olmuştur. O zamanlarda Avrupa bilim ve felsefe alanında üretkenlik gösteremediği için 12. yüzyıla kilisenin aracılığıyla Latin kültürü dışarıdan alınan bilgilerle zenginleştirilmiştir (Yücel, 2004, s.11-12). Batı'da 13. yüzyıldan 16. yüzyılın sonuna kadar devam eden çeviri faaliyeti, Yunanca ya da Latince kaynak metinleri Arapça çevirileriyle kıyaslamının yanı sıra, dönemin bilim adamı, filozof ve yazarlarına zıt düşüncelerden ortak bir düşünce çıkarma konusunda fırsat tanımıştır (Yazıcı,

2010, s.65). Emeviler dönemi İslam İmparatorluğu'nun kuruluşuna ve o dönem yaşanan birçok gelişmeye uzunca bir dönem tanıklık etmiştir. Çeviri faaliyetleri bu dönem etkinlik kazanmıştır.

Emeviler Dönemi'nde elde edilen en fazla bilginin Bizans Dönemi'nden geriye kalan Yunanlı bilim adamlarının kaynaklarından alınmıştır. "Daha önce Farsça ve Yunanca yazılmış olan devletin yönetim ve faaliyet kararlarının tutulduğu divan kayıtlarının Emeviler döneminde Arapçaya çevrilmiş ve daha sonrasında din dili olan Arapça, devlet dili olarak da kullanılmaya başlanmıştır" (Suçin, 2012, s.4). Emeviler Dönemi'nde Farsça ve Yunancadan Arapçaya çeviriler yapılarak bilim alanında gelişmeler kaydedilmiştir. Abbasilerin 750 yılında Emevileri yıkmasıyla Abbasi dönemi başlamıştır. Bu dönemde halifelik yapmış kişilerin çeviri faaliyetlerine katkı sağlaması açısından büyük girişimlerde buldukları görülmüştür.

Bağdat, Moğol istilasına kadar yaklaşık 500 yıl boyunca İslam âleminin merkeziydi. Bu dönemde çeviri alanında büyük gelişmeler kaydedilmiştir. Çevirinin gelişmesi ise kültürlerarası bilimsel faaliyetlerin akışına yardımcı olmuştur. Nitekim Yunanca ve Hintçe kitapların Arapçaya çevrilmesiyle Arapların kültür ve medeniyetinde gelişmelere neden olmuştur. Abbasiler 9. yüzyılda felsefe ya da bilim alanındaki Yunanca kaynaklardan önemli bir bölümü Süryaniceden Arapçaya çevirmiştir (Göktürk, 2016, s.53). Arapça tercüme faaliyetleri Abbasi döneminde Halife el-Mansur zamanında köklü değişiklikler yaşamıştır. El-Mansur'dan sonra gelen Halife el-Me'mun zamanındaysa büyük gelişmeler yaşanmış ve dönemin en büyük tercüme enstitüsü kurulmuştur. Bu dönem boyunca tercümanlar Yunan felsefesi, Hint bilimleri ve Fars edebiyatına yoğunlaşmıştır. Halife el-Mansur çeviri faaliyetiyle ilgilenen ilk Abbasi halifesiydi. Çevirinin kalkınmasına ve gelişmesine en büyük katkıyı Halife el-Mansur sağlamıştır. Çeviri faaliyetleri sayesinde Müslümanlar diğer ulusların kültürlerini öğrenme fırsatı bulmuştur. Ayrıca kaynaklara bakıldığında el-Mansur halifelik yaptığı dönemde özellikle fen ile ilgili çalışmaların gelişmesine büyük önem vermiştir. Tıp ve fizik alanında çevirilerin yapılmasına olanak sağlamıştır. Örnek olarak Jurjis ibn Bakhtishu (d.771), Suriyeli Hıristiyan bir doktor olup Halife el-Mansur tarafından tedavi için Cundişapur'dan Bağdat'a davet edilmiştir. Ayrıca Bakhtishu ailesi Yunanca tıp kitaplarını Arapçaya çevirmiştir. Halife el-Me'mun döneminde çevirinin altın çağı olarak sayılmaktadır. Çünkü el-Me'mun Bağdat'ta takdir ve beğeni kazanan bilimsel gelişmelere ön ayak olmuştur. Yabancı dillerden Arapçaya çeviri faaliyetlerine fazlasıyla önem vermiştir. Çeviri hareketi İslam Arap tarihi döneminde büyük bir etkinlik kazanmıştır. Özellikle Abbasiler döneminde Halife el-Me'mun tarafından kurulan "Beytu'l-Hikme" sayesinde

zirveye ulaşmıştır. Halife el-Me'mun Rum ülkelerinden Yunanca kitaplar getirilmesi için çabalamış ve hatta hicri 215 yılında Rumlara karşı elde edilen zaferde Yunanca kitapların getirilmesine yardımcı olmuştur. Emeviler döneminde başlayan çeviri hareketleri Abbasiler dönemine kadar net bir çizgi doğrultusunda ilerlememiştir. Abbasiler döneminde ise bu çizgi netleşmiş ve çeviri hareketlerini destekleyici birçok gelişme yaşanmıştır. Bu gelişmelerin en önemlilerinden biri ise "Beytu'l-Hikme"nin kuruluşudur. Suçin'in (2012, s.36-37) aktardığına göre Beytu'l-Hikme el-Mansur döneminde Sasani tarihi ve kültürü üzerine Farsçadan Arapçaya çevirilerin yapıldığı bir büro-kütüphane olarak işlevini sürdürmüştür. Beytu'l-Hikme Yunanca, Süryanice ve Farsça kitapların Arap edebiyatı âlimleri tarafından Arapçaya çevrilmiş kitapların bulunduğu bilimsel faaliyetler merkezi olmuştur.

Tarih boyunca yaşanan olaylar başka olayların başlangıcına neden olmaktadır. İmparatorlukların birbirleri arasındaki mücadeleler kültür etkileşimini doğurmaktadır. Kültürlerin birbirleriyle olan teması ve birbirlerini anlama çabası ise çeviri ihtiyacını doğurmuştur. Bu nedenle insanlığın doğuşundan itibaren bakıldığında çeviri, kültürler arası geçişin ve bilgi alışverişinin bir aracı hâline gelmiştir.

Yabancı Dil Öğretiminde Çevirinin Rolü

Dinleme, konuşma, okuma ve yazma olan dört temel becerinin yanı sıra çeviri faaliyeti de bir dil öğrenim becerisi olarak görülebilir. Bireyin bir dili doğru anlayıp, eşdeğerliği yakalayıp diğer dile aynı şekilde aktarmasına yardımcı olan en önemli faaliyettir. Çeviri önemli bir beceri olmasının yanında yabancı dil öğretiminde kullanılan bir araçtır. Çevirinin yabancı dil öğretiminde etkili bir yöntem olduğunu destekleyen ya da bu yöneme tamamen karşı çıkan görüşler bulunmaktadır.

Çeviri öğretiminde çeviri türlerine göre öğretim yöntemleri de farklılık göstermektedir. Örneğin tercüman, yazılı tercüme yaparken metni önce okuyup anladıktan sonra çeviri işlemine başlar. Bir diğer örnek ise, ardıl çeviri yaparken çevirmen öncelikle hedef dilde konuşulanları dinler, dinlediği cümleler hakkında çeviri tekniğine uygun notlar alır ve hedef dile aktarır. Bu durumda çevirmen ardıl tercüme tekniklerine dayalı olarak edindiği tercüme türünün gerektirdiği dil becerilerine hâkim olması gerekmektedir. Birey yabancı dil öğrenirken edindiği dört temel becerinin yanı sıra dinlediğini veya okuduğunu anlama, kavrama ve uygun tekniklerle çözümleyerek hedef dile aktarma gibi becerileri kazanmaktadır.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, veri analizi üzerinde durulmuştur.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2014)'ın belirttiği üzere “Tarama modelleri, geçmişte ve halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır” (s. 76).

Bu araştırma öğrencilerin Arapça Türkçe çeviri dersi hakkındaki görüşlerini belirleme amacı taşıdığından araştırmada tarama modeli tercih edilmiştir. Öğrencilere likert tipi ölçek uygulanmıştır. İlgili bölümde öğrenim gören öğrencilerin Arapça Türkçe çeviri dersinde karşılaştıkları problemler yaş, not ortalaması ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre incelenip sonuçları sunulmuştur.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni ilgili alanda öğrenim gören 2, 3 ve 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören, Arapçadan Türkçeye çeviri dersini hali hazırda alan ve daha önceden almış olan öğrenciler oluşturmuştur. Bu öğrencilere 5'li likert tipi ölçek uygulanıp Arapçadan Türkçeye çeviri dersi hakkındaki düşünceleri ve bu derste karşılaştıkları problemler belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini ise, Arapça Mütercim-Tercümanlık, Arap Dili Edebiyatı ve Arap Dili Eğitimi bölümlerinde 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıfta öğrenim gören 201 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunun sayısının belirlenmesinde Tavşancıl (2002), çalışma grubu büyüklüğünün ölçekteki madde sayısının en azından 5 katı olması gerektiğini belirtmiştir. Bu nedenle pilot uygulama için hazırlanmış olan 50 maddelik ölçek örneklem yetersizliği nedeniyle madde sayısının 4 katını karşılamıştır. 201 adet öğrenciye ön uygulaması yapılmıştır.

Verilerin Toplanması, Analizi ve Bulgular

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen likert tipi ölçek uygulanarak toplanmıştır. Likert Ölçeği, tutumları en kolay ve doğrudan ölçen bir yöntemdir (Kağıtçıbaşı'dan aktaran Turanlı & Türker, 2008). Bu araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen nicel veri toplama aracı olan 50 maddelik bir ölçek hazırlanmıştır. Ölçeğin hazırlanma sürecinde konuyla ilgili literatür taraması yapılmış, öğrenciler ile soru grupları

oluşturulmuş ve ölçeğin kapsam geçerliliğini belirlemek için uzmanların görüşlerine başvurulmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğini ve güvenilirliğini belirlemek için ön uygulama araştırma konusuyla ilgili alanlarda öğrenim gören 201 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçekteki seçenekler “tamamen katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “ne katılıyorum ne de katılmıyorum”, “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” şeklinde derecelendirilmiştir. Öğrencilere araştırma ve geliştirilen ölçek hakkında bilgiler verilmiş ve öğrencilerden ölçeği samimi ve gerçek düşüncelerle cevaplandırmaları istenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği ve güvenilirliği SPSS 21.0 istatistik programında incelenmiştir.

Çalışma grubundan elde edilen verilerin faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett testi ile açıklanabilir. Kaiser-Meyer-Olkin testi sonucunda, değerin 0.50’den düşük olması halinde faktör analizine devam edilemeyeceği yorumu yapılır. (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2012).

Tablo 1

KMO ve Bartlett Örneklem Yeterliliği Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği Ölçümü		,869
Barlett’in küresellik testi	Yaklaşık Khi-Kare	4483,560
	Serbestlik Derecesi	820
	Anlamlılık Düzeyi	,000

201 adet öğrenciye uygulanan ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği ölçümü .86 olarak saptanmış ve Barlett’in küresellik testi sonucunda yaklaşık Khi-Kare 4483,560 değeri, serbestlik derecesi 820 ve anlamlılık düzeyi .000 olarak bulunmuştur. Field (2000) Kaiser-Meyer-Olkin testi için 0.50 değerinin alt sınır olması gerektiğini ve $KMO \leq 0.50$ için veri kümesinin faktörlenemeyeceğini belirtmiştir. KMO değeri 0,05’ten büyük olduğu için ölçeğin faktör analizi için uygunluğunu göstermiştir.

Maddeler arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilecek faktör sayısını belirleyebilmek için ölçeğin toplam varyansı açıklaması ise Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Toplam Varyans Açıklaması

Faktörler	İlk Eigen Değerleri			Faktör Yüklerinin Karelerinin Toplamı		
	Total	% Varyans	% Kümülatif	Total	% Varyans	% Kümülatif
Anlam Bilgisi	11,775	28,719	28,719	11,775	28,719	28,719
Kelime Bilgisi	3,150	7,683	36,402	3,150	7,683	36,402
Dil Bilgisi	2,607	6,360	42,761	2,607	6,360	42,761
Kültürel Fark	2,127	5,189	47,950	2,127	5,189	47,950
Duygusal Nedenler	1,920	4,682	52,632	1,920	4,682	52,632
Çeviri Öğretimi	1,717	4,187	56,819	1,717	4,187	56,819

Tablo 2’de görüldüğü gibi 6 faktörün hedef değişkende açıkladığı toplam varyans %56,81’dir. Bu değer, faktörlerin anketteki varyansın %56,81’sini kümülatif olarak açıkladığı anlamına gelmektedir. En çok birinci faktöre yük bindirdiği görülmektedir ancak birinci faktörün açıkladığı varyans oranı %11.77 olduğu için ölçeğin bu hâliyle tek faktörlü olduğunu söylemek mümkün değildir.

Ölçek maddelerinin faktör analizi Temel Bileşenler Analizi Tekniği (Principle Component Analysis) kullanılarak ölçeğin faktörleri belirlenmiştir. Madde sayısı 50 olarak belirlenmiş olan ölçeğin ön uygulaması araştırmanın alanıyla ilgili eğitim gören 201 öğrenciye uygulandıktan sonra elde edilen verilere Faktör Analizi uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek için Temel Bileşenler Analizi Tekniği (Principle Component Analysis) kullanılarak ölçeğin faktörleri belirlenmiştir. Madde faktör analizi Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Madde Faktör Analizi

Madde	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5	Faktör 6
M38	,789					
M42	,770					
M40	,706					
M36	,698					
M44	,691					
M41	,613					
M43	,604					
M37	,545					
M39	,445					
M3		,732				
M14		,657				
M2		,623				
M5		,609				
M1		,588				

M4	,582	
M6	,537	
M15	,527	
M17	,525	
M10		,720
M11		,719
M19		,642
M7		,618
M18		,604
M20		,472
M8		,432
M26		,761
M27		,744
M25		,726
M28		,702
M23		,628
M24		,522
M34		,800
M33		,730
M31		,579
M35		,556
M32		,556
M49		,760
M48		,718
M50		,714
M46		,609
M47		,578

*p<.05

Temel Bileşenler Analizi sonucunda M9, M12, M13, M16, M21, M22, M29, M30, M45 maddelerinin belirli faktörler altında toplanmadığı bulunmuş olup, maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Belirlenen faktörler altında toplanmayan bu 9 madde çıkarılarak, 41 maddelik bir ölçek oluşturulmuştur. Araştırmanın başında ölçek geliştirme esnasında 6 adet olarak belirlenen faktör, pilot uygulamadan sonra yapılan analizler sonucunda ölçeğin 6 faktörlü bir yapıya sahip olduğu bulunmuştur.

Maddelerin faktörlere göre dağılımı Tablo 4’te gösterilmiştir. Bu tablo, öğrencilerin “Arapça Türkçe Çeviri Dersinde Karşılaştıkları Problemlere Yönelik Görüşleri”ne dair son faktör analizini göstermektedir. Birinci faktörde (anlam bilgisinden kaynaklanan problemler) 9, ikinci faktörde (kelime bilgisinden kaynaklanan problemler) 7, üçüncü faktörde (dil bilgisinden kaynaklanan problemler) 6, dördüncü faktörde (kültürel farklılıklardan kaynaklanan problemler) 5, beşinci faktörde (duygusal nedenlerden kaynaklanan problemler) 9, altıncı faktörde (çeviri öğretiminden kaynaklanan problemler) 5 madde bulunmaktadır.

Tablo 4

Faktör – Madde Dağılımı

Faktörler	Maddeler	Madde Sayısı
Anlam Bilgisinden Kaynaklanan Problemler	1, 2, 3,4, 5, 6, 14, 15, 17	9
Kelime Bilgisinden Kaynaklanan Problemler	7, 8, 10, 11, 18, 19, 20	7
Dil Bilgisinden Kaynaklanan Problemler	23, 24, 25, 26, 27, 28	6
Kültürel Farklılıklardan Kaynaklanan Problemler	31, 32, 33, 34, 35	5
Duygusal Nedenlerden Kaynaklanan Problemler	36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44	9
Çeviri Öğretiminden Kaynaklanan Problemler	46, 47, 48, 49, 50	5

Faktör Analizi sonucunda M9, M12, M13, M16, M21, M22, M29, M30, M45 maddelerinin belirli faktörler altında toplanmadığı bulunmuş olup, maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Belirlenen faktörler altında toplanmayan bu 9 madde çıkarılarak, 41 maddelik bir ölçek oluşturulmuştur.

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Güvenirlik çalışmaları 201 kişilik öğrenci grubundan elde edilen veriler üzerinden yapılmıştır. Ölçeğin toplam iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alpha) 0,935 olarak bulunmuştur. Aşağıda, faktörlerin hem güvenilirliği hem de ölçeğin toplam güvenilirlik değeri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Güvenirlik Katsayısı

Faktörler	Cronbach’s Alpha	Madde Sayısı
Anlam Bilgisinden Kaynaklanan Problemler	,859	9
Kelime Bilgisinden Kaynaklanan Problemler	,826	7
Dil Bilgisinden Kaynaklanan Problemler	,852	6
Kültürel Farklılıklardan Kaynaklanan Problemler	,813	5
Duygusal Nedenlerden Kaynaklanan Problemler	,866	9
Çeviri Öğretiminden Kaynaklanan Problemler	,815	5
Toplam	,935	41

Karasar (2014, s.48) güvenilirliğin aynı şeyi bağımsız ölçümleri arasındaki kararlılık olduğunu ve ölçümlerden elde edilen değer (1.00)’e yaklaştıkça güvenilirliğin yüksek olduğunu belirtmiştir. Her bir faktör için bulunmuş güvenilirlik katsayısı minimum olarak belirlenmiş 0,70’ten fazla olduğu için ölçek güvenilirliği sağlamıştır.

Araştırmada elde edilen verilere “parametrik testler” veya “non-parametrik testler” olmak üzere hangisinin uygun olup olmadığını belirlemek için normallik testi uygulanması gerekmektedir. Buna dayalı olarak Arapça Türkçe çeviri dersinde öğrencilerin karşılaştığı problemlerin faktörler arası dağılımları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6

Faktörler Arası Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi
Faktör 1	0,94	73	,185	,974	73	,144
Faktör 2	0,78	73	,200*	,983	73	,409
Faktör 3	,152	73	,000	,964	73	,034
Faktör 4	,125	73	,007	,966	73	,043
Faktör 5	0,83	73	,200*	,981	73	,324
Faktör 6	0,86	73	,200*	,977	73	,215
Toplam	0,94	73	,175	,985	73	,528

*p>.05

“Grup büyüklüğünün 50’den küçük olması durumunda Shapiro-Wilks, büyük olması durumunda Kolmogrov-Smirnov (K-S) testi, puanların normalliğine uygunluğunu incelemede kullanılan iki testtir” (Büyüköztürk, Çokluk, Köklü, 2017, s.146). Araştırmanın örneklem sayısı 73 olduğunu için Kolmogrov-Smirnow (K-S) testinin verileri incelenmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını gösteren kısım anlamlılık düzeyidir. Anlamlılık düzeyi 0,05’ten büyük olması gerekmektedir. Yukarıdaki verilen tabloda faktör 1 (anlam bilgisinden kaynaklanan problemler) [P(.144) > .05], faktör 2 (kelime bilgisinden kaynaklanan problemler) [P(.409) > .05], faktör 5 (duygusal nedenlerden kaynaklanan problemler) [P(.324) > .05], faktör 6 (çeviri öğretiminden kaynaklanan problemler) [P(.215) > .05] ve faktör toplamında anlamlılık düzeyi [P(.175) > .05] değerindedir. Bu değerler 0,05’ten büyük olduğu için normal dağılım göstermektedir. Değerler normal dağılım göstermektedir. [P(.175) > .05].

Arapça Türkçe çeviri dersinde öğrencilerin karşılaştığı problemlerin yaş değişkenine göre dağılımları Tablo 7’de ve Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 7

18-22 Yaş Değişkenine Göre Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi
Faktör 1	0,76	46	,200*	,973	46	,364
Faktör 2	,109	46	,200*	,956	46	,078
Faktör 3	,180	46	,001	,943	46	,026
Faktör 4	,141	46	,023	,950	46	,045
Faktör 5	,109	46	,200*	,973	46	,364
Faktör 6	,088	46	,200*	,980	46	,613
Toplam	0,76	46	,200*	,986	46	,864

*p>.05

18-22 yaş grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde anlam bilgisi konusunda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [P(.200*) > .05)].

18-22 yaş grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde kelime bilgisi konusunda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [P(.200*) > .05)].

18-22 yaş grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde dil bilgisi konusunda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermemiştir [P(.001) < .05)].

18-22 yaş grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde kültürel farklılıklardan kaynaklanan problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermemiştir [P(.023) < .05)].

18-22 yaş grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde duygusal nedenlerden kaynaklanan problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [P(.200*) > .05)].

18-22 yaş grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde çeviri öğretiminden kaynaklanan problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [P(.200*) > .05)].

18-22 yaş grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde toplamda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [P(.200*) > .05)].

Tablo 8

23 ve üstü Yaş Değişkenine Göre Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi
Faktör 1	,132	27	,200*	,962	27	,408
Faktör 2	,088	27	,200*	,982	27	,895
Faktör 3	,111	27	,200*	,955	27	,279
Faktör 4	,123	27	,200*	,943	27	,146
Faktör 5	,114	27	,200*	,977	27	,781
Faktör 6	,156	27	,089	,950	27	,219
Toplam	,139	27	,191	,949	27	,198

*p>.05

23 ve üstü yaş grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde anlam bilgisi konusunda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel normal dağılım göstermiştir [$P(.200^*) > .05$].

23 ve üstü yaş grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde kelime bilgisi konusunda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [$P(.200^*) > .05$].

23 ve üstü yaş grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde dil bilgisi konusunda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel normal dağılım göstermiştir [$P(.200^*) > .05$].

23 ve üstü yaş grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde kültürel farklılıklardan kaynaklanan problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [$P(.200^*) > .05$].

23 ve üstü yaş grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde duygusal nedenlerden kaynaklanan problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [$P(.200^*) > .05$].

23 ve üstü yaş grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde çeviri öğretiminden kaynaklanan problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [$P(.089) > .05$].

23 ve üstü yaş grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde toplamda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [$P(.191) > .05$].

Sonuç olarak 18-22 yaş grubundaki öğrenciler ve 23 ve üstü yaş grubundaki öğrenciler Arapça Türkçe çeviri dersinde karşılaştıkları problemler yaş değişkenine göre toplamda normal dağılım gösterdiği için bağımsız örneklem için T-testi uygulanması gerekmektedir. “Bu test, iki bağımsız örneklemden elde edilen ortalamalar arasındaki farkın manidarlığını test etmek üzere kullanılan parametrik bir tekniktir” (Büyüköztürk, Çokluk & Köklü, 2017, s.148).

Arapça Türkçe çeviri dersinde öğrencilerin karşılaştığı problemlerin not ortalaması değişkenine göre dağılımları Tablo 9’da ve Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 9

3.00 altı Not Ortalaması Değişkenine Göre Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi
Faktör 1	,095	39	,200*	,945	39	,054
Faktör 2	,140	39	,053	,965	39	,254
Faktör 3	,137	39	,062	,951	39	,089
Faktör 4	,175	39	,004	,932	39	,021
Faktör 5	,072	39	,200*	,981	39	,733
Faktör 6	,142	39	,046	,973	39	,454
Toplam	,147	39	,033	,955	39	,117

*p>.05

3.00 altı not ortalaması grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde anlam bilgisi konusunda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [P(.200*) > .05].

3.00 altı not ortalaması grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde kelime bilgisi konusunda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [P(.053) > .05].

3.00 altı not ortalaması grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde dil bilgisi konusunda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [P(.062) > .05].

3.00 altı not ortalaması grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde kültürel farklılıklardan kaynaklanan problemler açısından istatistiksel normal dağılım göstermemiştir [P(.004) < .05].

3.00 altı not ortalaması grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde duygusal nedenlerden kaynaklanan problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [P(.200*) > .05].

3.00 altı not ortalaması grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde çeviri öğretiminden kaynaklanan problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermemiştir [P(.046) < .05].

3.00 altı not ortalaması grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde toplamda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermemiştir [P(.033) < .05].

Tablo 10

3.00 ve üstü Not Ortalaması Değişkenine Göre Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi
Faktör 1	,123	34	,200*	,945	39	,054
Faktör 2	,157	34	,033	,965	39	,254
Faktör 3	,172	34	,012	,951	39	,089
Faktör 4	,106	34	,200*	,932	39	,021
Faktör 5	,117	34	,200*	,981	39	,733
Faktör 6	,096	34	,200*	,973	39	,454
Toplam	,100	34	,200*	,955	39	,117

*p>.05

3.00 ve üstü not ortalaması grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde anlam bilgisi konusunda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [P(.200*) > .05].

3.00 ve üstü not ortalaması grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde kelime bilgisi konusunda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [P(.200*) > .05].

3.00 ve üstü not ortalaması grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde dil bilgisi konusunda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel normal dağılım göstermemiştir [P(.033) < .05].

3.00 ve üstü not ortalaması grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde kültürel farklılıklardan kaynaklanan problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [P(.200*) > .05].

3.00 ve üstü not ortalaması grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde duygusal nedenlerden kaynaklanan problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [P(.200*) > .05].

3.00 ve üstü not ortalaması grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde çeviri öğretiminden kaynaklanan problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [P(.200*) > .05].

3.00 ve üstü not ortalaması grubundaki öğrenciler ile Arapça Türkçe çeviri dersinde toplamda karşılaştıkları problemler açısından istatistiksel olarak normal dağılım göstermiştir [P(.200*) > .05].

Sonuç olarak 3.00 altı not ortalaması grubundaki öğrenciler ile 3.00 ve üstü not ortalaması grubundaki öğrenciler Arapça Türkçe çeviri dersinde karşılaştıkları problemler not ortalaması

değişkenine göre toplamda normal dağılım gösterdiği için bağımsız örneklemeler için T-testi uygulanması gerekmektedir. “Bu test, iki bağımsız örneklemelerden elde edilen ortalamalar arasındaki farkın manidarlığını test etmek üzere kullanılan parametrik bir tekniktir” (Büyüköztürk, Çokluk & Köklü, 2017, s.148).

Arapça Türkçe çeviri dersinde öğrencilerin karşılaştığı problemlerin sınıf düzeyi değişkenine göre dağılımları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11

Sınıf Değişkenine Göre Normallik Testi

		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	df	Sig.	İstatistik	df	Sig.
2.sınıf	Anlam B. Toplam	,181	20	,087	,918	20	,091
	Kelime B. Toplam	,225	20	,009	,918	20	,089
	Dil B. Toplam	,156	20	,200*	,936	20	,199
	Kültür F. Toplam	,207	20	,024	,911	20	,067
	Duygusal N. Toplam	,198	20	,039	,914	20	,076
	Çeviri Ö. Toplam	,123	20	,200*	,945	20	,302
Toplam		,222	20	,011	,921	20	,105
3.sınıf	Anlam B. Toplam	,158	31	,048	,941	31	,090
	Kelime B. Toplam	,145	31	,096	,950	31	,157
	Dil B. Toplam	,132	31	,182	,952	31	,176
	Kültür F. Toplam	,147	31	,086	,950	31	,154
	Duygusal N. Toplam	,146	31	,092	,966	31	,413
	Çeviri Ö. Toplam	,135	31	,162	,937	31	,069
Toplam		,119	31	,200*	,958	31	,252
4.sınıf	Anlam B. Toplam	,173	22	,084	,922	22	,082
	Kelime B. Toplam	,137	22	,200*	,972	22	,752
	Dil B. Toplam	,247	22	,001	,874	22	,009
	Kültür F. Toplam	,114	22	,200*	,950	22	,319
	Duygusal N. Toplam	,109	22	,200*	,953	22	,359
	Çeviri Ö. Toplam	,157	22	,170	,937	22	,173
Toplam		,125	22	,200*	,959	22	,473

*p>.05

Sonuç olarak 3. sınıf ve 4. sınıf grubundaki öğrencilerin Arapça Türkçe çeviri dersinde karşılaştıkları problemler sınıf düzeyi değişkenine göre toplamda normal dağılım gösterirken, 2. sınıf grubundaki öğrencilerin Arapça Türkçe çeviri dersinde karşılaştıkları problemler sınıf düzeyi değişkenine göre toplamda normal dağılım göstermediği için bağımsız örneklemeler için Anova uygulanması gerekmektedir. “Anova olarak isimlendirilen varyans analizi iki ya da daha çok evrene ait ortalama puanları karşılaştırmada kullanılan güçlü bir parametrik istatistiktir” (Büyüköztürk, Çokluk & Köklü, 2017, s.165).

Sonuç ve Öneriler

Araştırmacının “Arapça Türkçe Çeviri Dersinde Öğrencilerin Karşılaştıkları Problemler”i tespit etmek için geliştirdiği ölçeğin kapsam ve yapı geçerliğine uygun ve güvenilirlik derecesi açısından yüksek bir ölçme aracı olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları ve not ortalamaları arasında Arapça Türkçe çeviri dersinde yaşadıkları problemler açısından istatistiksel düzeyde anlamlı fark bulunmamışken, sınıf düzeyleri arasında Arapça Türkçe çeviri dersinde yaşadıkları problemler açısından istatistiksel derecede anlamlı fark bulunmuştur.

Öğrenciler Arapça Türkçe çeviri dersinde yaşanan problemlere ilişkin görüşlerini genel olarak kararsız olarak belirtmiştir.

Öğrenciler sadece kelime bilgisinden kaynaklanan problemlerde madde 12 (Arapçada öğrenmem gereken çok kelime olduğunu düşünüyorum) için “tamamen katılıyorum” ifadesini, madde 13 (Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken sıklıkla sözlük kullanma ihtiyacı hissediyorum), madde 14 (Arapçadaki deyimleri Türkçeye çevirirken zorlanıyorum) ve madde 15 (Arapçadaki mecaz anlamlı kelimeleri Türkçeye çevirirken zorlanıyorum) için “katılıyorum” ifadesini seçerek, problem yaşadıklarını belirtmiştir. Bu durumda öğrencilerin en çok kelime bilgisi konusunda problem yaşadıkları tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar çerçevesinde aşağıda belirtilen önerilere ulaşılmıştır:

1. Öğrencilerin çeviri dersine başlamadan önce çevrilecek metinler alanında kelime çalışmaları yapılarak kelime hazineleri güçlendirilebilir.
2. Çeviri derslerinde öğrencilere bilmedikleri kelimeler hakkında cümle bağlamından yola çıkarak kelime anlamını tahmin edebilme becerisi kazandırılabilir.
3. Ayrıca sözlük kullanımı becerisini edinmeleri için çalışmalar yapılarak çeviri esnasında zaman kaybından kaçınılması sağlanabilir.
4. Arapçadaki deyim ve deyimsele ifadelerin öğrenciye kazandırılması öğrencilerin dili daha etkin kullanmasını sağlayacağı düşünülmektedir.
5. Öğrencilerin somut anlamlı kelimeleri en azından sözlük yardımıyla çevirmeleri mümkünken, soyut anlamlı yapı ve kelimelerde çeviri yapmaları zor gelmektedir. Bu sebeple öğrencilerin yabancı dilde bakış açılarını ve hayal dünyalarını genişletmek üzere dili aktif

olarak kullanmaları sağlanmalıdır. Günlük kullanımlar, edebi türler vs. kullanımlarla hazırlanan etkinlikler ders esnasında uygulanabilir.

Kaynaklar

Baş, F. (2005). Çevirinin diyalektiği. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 45 (2), 85-94.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: Spss ve Lisrel uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.

Eruz, S. (2010). *Çokkültürlülük ve çeviri*. İstanbul: Multilingual.

Göktürk, A. (2016). *Çeviri: Dillerin dili*. Ankara: Yapı Kredi.

Gürçağlar, Ş. (2016). *Çevirinin ABC'si*. İstanbul: Say.

Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.

Newmark, P. (1984). *A Textbook of translation*, London, Prentice-Hall.

Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel .

Turanlı, N., & Türker, N. (2008). Matematik eğitimi derslerine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (3), 17-29.

Türk Dil Kurumu (2016). http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.585282f0d902b9.16947167 sayfasından erişilmiştir.

Suçin, H. (2012). *Dünden bugüne Arapçaya çevirinin serüveni*. Ankara: Kurgan Edebiyat.

Suçin, H. (2013). *Öteki dilde var olmak Arapça çeviride eşdeğerlik*. Ankara: Say.

Yücel, O. (2004). *Yabancı dil öğretiminde çevirinin yeri ve önemi*. Ankara: Yelken.

Ek 1. Arapça Türkçe Çeviri Dersinde Öğrencilerin Karşılaştığı Problemler Ölçeği

Sevgili Öğrenciler,

Bu anket “Arapçadan Türkçeye Çeviri Dersinde karşılaştığınız problemleri tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Toplam 41 madde içermektedir. Ortalama cevaplama süresi 10 dakikadır. Ankete vereceğiniz yanıtlar çeviri dersine yönelik karşılaşılan problemleri tespit etme ve çözüm önerileri sunma açısından büyük önem taşımaktadır. Lütfen yanıtlarınızı yuvarlak içine alırken aşağıdaki derecelendirmeyi göz önünde bulundurunuz.

Katılımınız için teşekkür ederim.

1=Tamamen katılmıyorum

2= Katılmıyorum

3=Ne katılıyorum ne de katılmıyorum

4=Katılıyorum

5=Tamamen katılıyorum

Cinsiyetiniz: Bay ( ) Bayan ( )

Yaşınız: 18-22 yaş ( ) 23-27 yaş ( )

28-32 yaş ( ) 33-37 yaş ( )

38-42 yaş ( ) 43 ve/veya yukarısı yaş ( )

Sınıfınız: 2.sınıf ( ) 3.sınıf ( ) 4.sınıf ( )

Ortalamanız: 1.50-2.00 ( ) 2.00-2.50 ( )

2.50-3.00 ( ) 3.00-3.50 ( )

3.50-4.0 ( )

1. Arapçadaki herhangi bir cümlenin Türkçedeki karşılığını bulmakta zorlanıyorum.					
2. Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken cümlede anlam bütünlüğünü yakalamakta zorlanıyorum.					
3. Arapçadan Türkçeye çevrilecek olan metnin duygusunu yansıtmakta zorlanıyorum.					
4. Arapçada bilemediğim kelime olduğunda anlamını bağlamdan tahmin etmekte zorlanıyorum.					
5. Arapçadan edebi çeviriler yaparken ana dildeki üslubu yakalamakta zorlanıyorum.					
6. Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken düşüncelerimi şekillendirmem uzun zaman alıyor.					
7. Arapçadaki kullanımı yaygın yabancı (başka dillerden) kelimeleri Türkçeye çevirirken zorlanıyorum.					
8. Arapçadaki kullanımı yaygın yabancı (başka dillerden) teknik terimleri Türkçeye çevirirken zorlanıyorum.					
9. Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken Arap kültürüne özgü kelimelerin Türkçedeki karşılığını bulmakta zorlanıyorum.					
10. Arapçadan Türkçeye çeviri yapabilecek kadar kelime bilgisine hâkim değilim.					
11. Arapçadan Türkçeye çevirisi yapılan metinlerdeki çoğu kelimenin anlamına hâkim değilim.					
12. Arapçada öğrenmem gereken çok kelime olduğunu düşünüyorum.					
13. Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken sıklıkla sözlük kullanma ihtiyacı hissediyorum.					
14. Arapçadaki deyimleri Türkçeye çevirirken zorlanıyorum.					
15. Arapçadaki mecaz anlamlı kelimeleri Türkçeye çevirirken					

zorlanıyorum.					
16. Arapçadaki eşdizimleri Türkçeye çevirirken zorlanıyorum.					
17. Arapça dilbilgisi kurallarına hâkim olmadığım için Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken zorlanıyorum.					
18. Türkçe dilbilgisi kurallarına hâkim olmadığım için Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken zorlanıyorum.					
19. Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken Arapça edatları anlamakta zorlanıyorum.					
20. Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken Arapça bağlaçları anlamakta zorlanıyorum.					
21. Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken Arapça tamlama eklerini anlamakta zorlanıyorum.					
22. Arapça cümlelerin öğelerini Türkçeye aktarmakta zorlanıyorum.					
23. Arap dilinin kullanıldığı kültür hakkında yeterli bilgiye sahip olduğumu düşünmüyorum.					
24. Türk dilinin kullanıldığı kültür hakkında yeterli bilgiye sahip olduğumu düşünmüyorum.					
25. Arapça ve Türkçe arasında kültürel özelliklere dair farklılıklar Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken zorlanmama neden oluyor.					
26. Arap dilinin ve Türk dilinin kullanıldığı kültürler arasındaki farklılıklar Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken zorlanmama neden oluyor.					
27. Arap ülkeleri arasında var olan kültür farklılıkları Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken zorlanmama neden oluyor.					
28. Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken kendime yeteri kadar güvenmiyorum.					

29. Arapçadan Türkçeye çeviri genel olarak ilgimi çekmiyor.					
30. Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken yeteri kadar motivasyona sahip olduğumu düşünmüyorum.					
31. Arapçadaki bazı metinlerin Türkçeye çevirisi ilgimi çekmiyor.					
32. Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken yanlış yapmaktan korkuyorum.					
33. Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken heyecanlanıyorum.					
34. Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken kaygı duyuyorum.					
35. Arapçadan Türkçeye çeviri yapmaktan hoşlanmıyorum.					
36. Yaptığım çevirinin beğenilmemesinden korkuyorum.					
37. Derste kullanılan metinlerin içeriği Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken zorlanmama neden oluyor.					
38. Derste kullanılan metinler çeviri yapmaya yardımcı olacak açıklamalar içermediği için Arapçadan Türkçeye çeviri yapmakta zorlanıyorum.					
39. Derste kullanılan çevrimiçi (online) sözlüklerin çeviri yaparken yetersiz kalması Arapçadan Türkçeye çeviri yapma performansımı olumsuz yönde etkiliyor.					
40. Ders esnasında öğretim elemanının çeviriye dair açıklamaları Arapça olarak yapması Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken zorlanmama neden oluyor.					
41. Ders esnasında çeviri yapmak için yürütülen grup çalışmaları Arapçadan Türkçeye çeviri yaparken zorlanmama neden oluyor.					